

### Posudek vedoucího práce:

**Hodnocená bakalářská práce:** Marek Myslivec, *Člověk a Křížová cesta*, UHK 2024, rkp 65 (vč. 15 stran fotografické dokumentace)

**Univerzita, fakulta, institut:** Katedra kulturních a náboženských studií, PdF UHK

**Studijní obor:** Náboženská výchova

**Vedoucí práce:** Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

**Oponent práce:** doc. Jan Hojda, Th.D.

### Hodnocení vedoucího práce:

Originálnost a vhodnost tématu: **C**

Myšlenkové zpracování, invence: **E**

Metoda práce: **D**

Formální zpracování práce: **E**

Stylistické a gramatické zpracování práce: **C**

Komunikace studentky a spolupráce s vedoucím práce: **D**

**Návrh na výsledné hodnocení: ...**

**Otázka k obhajobě:** *V závěru své práce hovoříte následovně: „Křížová cesta, jakkoliv zpodobněná, může být univerzálním návodem na řešení osobních situací či životních otázek, inspirací, může být podpurným prostředkem víry, může být zásadní prostředkem v životě jedince i jen působivým doplňkem krajiny s mírně mystickým přesahem pro nevěřícího.“ (s. 48) *Vedle logické nedůslednosti mne spíše zajímá onen „mírný přesah pro nevěřícího“. Prosím vysvětlíte mi tento váš závěr. Jak může mít křížová cesta mírný přesah pro nevěřícího?**

### Podrobně:

#### I) Originálnost a vhodnost tématu (navržené hodnocení C)

Aspirant si téma vybral sám před mnoha lety. Souhlasil jsem, protože si myslím, že téma křížové cesty je málo teologicky uchopeno, velmi přehlíženo a veskrze spiritualizováno. Ovšem zároveň vnímám, že jde o téma značně obtížné, protože v sobě obsahuje biblické základy, teologické uchopení člověka, liturgickou praxi, ale i spirituální pohledy.

To koneckonců autor vetknul i do názvu práce, kdy sem vepsal antropologicky vektor, který je zde na výsost důležitý. Ze všech těchto pohledů se mi zdá, že téma křížové cesty, včetně jejího antropologického ukotvení je velmi vhodné pro bakalářskou práci z oboru náboženská výchova. Téma ovšem není jednoduché. Autor na jeho zpracování zřejmě nemá potřebné teologické znalosti a um. Tomu tak odpovídá i výsledek, který je velmi slabý.

Práci však doporučuji k obhajobě.

#### II) Myšlenkové zpracování, invence (navržené hodnocení E)

Autor svou práci rozdělil do tří kapitol, s úvodem a očíslovaným závěrem. K textu přidal soupis literatury a obsahlou fotografickou přílohu (s. 51-65).

V **úvodu** (*Úvod*, s. 9) představuje především základní důvody k sepsání tohoto typu bakalářské práce. Ty rámuje popisem důležitosti obsahu křížové cesty pro současného člověka („*mysl křížové cesty není jen náboženský, ale i lidský, morální, dotýká se každého z nás, denně se člověk může setkat se situacemi a lidmi, kteří mu křížovou cestu připomenou, což je ještě vystupňované v rámci mého povolání, kde jsem zdravotní sestrou v intenzivní péči*“, s. 9). Připomíná zde také některé epizody ze svého dětství, a kontextuje práci křížovou cestou v kostele ve svém Skuhrově.

V **první kapitole** (*1. Postup a cíl práce*, s. 10) se autor zabývá základním metodologickým rámcem, který použil na zpracování svého tématu. Text rozdělím na několika částí a kriticky okomentuji. „*Na pobožnost křížové cesty a její symboliku můžeme nahlížet optikou symbolické teologie, jejíž nejvyšší formou je eucharistie.*“ Zde se autor vyjadřuje nepřesně. V první řadě

vůbec nedefinuje, ani poznámkou pod čarou nepodpoří, co je vlastně symbolická teologie, kdo byl jejím představitelem, jaké základní prvky tato teologie vnáší do reflexe víry? Vedle toho autor tvrdí, že nejvyšší formou symbolické teologie je eucharistie? V jakém smyslu? To již vůbec autor nerozvádí. Zřejmě si ani neuvědomuje dvojznačnost této stylistické struktury.

A dále: „Po krátkém vyhodnocení symboliky zastavení křížové cesty bude téma dále rozebráno pohledem antropologické teologie, resp. dogmatiky, kdy bude zmíněno na konkrétním příkladu, jak je naše kultura spojena s vírou a jak se projevuje navenek v denních činnostech člověka a jak člověku dává smysl.“ Opětovně autor užívá termíny, které dále nedefinuje. Co je a co není antropologická teologie, resp. dogmatika? Je to to samé jako teologická antropologie? Pak se autor mýlí, protože je význačný rozdíl mezi termínem *teologická antropologie* (nauka o člověku v teologické interpretaci), oproti pojmu *antropologická teologie*, jejíž význam je spíše sám předmět tedy teologie, pohlížena z perspektivy antropologie. Dále zde autor odkazuje na jakýsi konkrétní příklad. Rád bych se autora zeptal, jaký příklad má autor na mysli? Dále autor hovoří o tom, že ukáže „jak je naše kultura spojena s vírou“. Co znamená slovo *kultura*? Co znamená slovo *víra*? Co znamená *spojení*?... takto bych mohl pokračovat v nejasnostech dále.

Následně autor své zamyšlení uzavírá: „Závěrem jsou jednotlivá zastavení rozebrána pohledem kerygmatické, tedy takové popularizační teologie. Je zde tedy uvedeno, jak se nás tato cesta dotýká v otázkách spásy a vstupu do Božího království, že cesta je pro nás radost z poznání. Cílem práce je ucelit a přiblížit téma křížové cesty, které není v literatuře moc popsáno. Křížovou cestu a její jednotlivá zastavení chci popsat pohledem víry 21. století a ukázat, že tato pobožnost má místo i v životě nekřesťanů.“ Zde si autor opět neodpustil další přídomek k termínu teologie, tentokrát kerygmatická, ovšem naprosto neadekvátně jej vysvětluje, totiž jako popularizační. To je naprostý nonsens!!! Asi sám chtěl říci, že bude psát popularizačním způsobem a nevhodně dodal, že jde o kerygmatickou teologii. Ovšem kerygmatická teologie je *terminus technicus*, který by jako absolvent studia náboženské výchovy zcela jistě měl znát (viz. J. A. Jungmann, F. Lakner, H. Rahner...).

Jak je vidět, sice se kladem práce, že zde má vlastní metodologickou kapitolu, ale terminologicky a významově se však mívá účinkem. Autor se sice zaštiťuje důležitými pojmy (symbolická, antropologická či kerygmatická teologie), ale nejen, že je nedefinuje, ani neokomentuje, ale zřejmě jim vůbec nerozumí a užívá je chybně.

**Ve druhé kapitole** (2. *Křížová cesta, via crucis*, s. 11-44) autor představuje již specifické pole vybraného tématu. Jeho uvedení je však mírně řečeno rozporuplné. Hovoří zde o tom, že není možné najít historické konotace ke vzniku křížové cesty. Jedinou knihu, kterou zde zmiňuje, je však spirituální teolog Tomáš Špidlík. To je opravdu málo. V mnoha slovnících, ale i teologických pracích o hagiografii, církevních dějinách... bychom našli řadu prvků, které se autorovi zdají neznámé. Zvláště kunsthistorické práce o barokních pobožnostech by autorovi mohly pomoci v rámci mapování historie křížové cesty. Je také zajímavé, jak si autor protiřečí, když o pár řádků dále píše v jiném duchu.

Tuto naprosto klíčovou a paginací přespříliš rozsáhlou kapitolu dále člení na úvodní představení pobožnosti křížové cesty (s. 11-12), a následně předkládá historický vývoj (s. 13-14). V další pasáži se věnuje „textovému doprovodu“ křížových cest (s. 14-16). Což je sám o sobě dosti problematický termín. Co autor myslí „*textovým doprovodem*“? Vedle toho zde předkládá jedno z možných typologií křížové cesty, tzv. dvouřádková cesta (sic!!! „*Dvouřádková křížová cesta, kdy první řádek je myšlenka k rozjímání a druhá věta je pak námětem na modlitbu, jak je zde uvedeno.*“). Opravdu nevím, kde to autor vzal, odkud tento název, toto pojmenování čerpá!

V následující podkapitole předkládá formy provedení křížových cest (s. 16-17), opětovně není jasné, co tím myslí. Teprve v dalším bodu se dostává k biblickým základům (s. 18-44). Vadou na kráse, krom jiného jsou obří biblické citace. To není adekvátní a autor je mohl parafrázovat, takto to budí dojem, že chtěl získat tím více znaků.

Jinak autor zde podobně rozvádí s pomocí i sekundárních autorů (Jan Pavel II., V. Kodet, T. Radcliffe, R. Guardini,...) řadu zastavení v soudobých interpretacích. V podstatě jde o parenetický

text. To není na škodu a jde o často zajímavé poznámky, ale badatelsky a odborně je to nejasné. Navíc styl bakalářské práce má být metodologicky úplně jiný. Proč autor nejprve křížovou cestu čistě nepředstavil a teprve poté nepřidal možné interpretace? Autor s tím měl problémy od počátku sepisování své práce, již první verzi, před mnoha lety, takto práci koncipoval, po mé tvrdé kritice se odmlčel, ale evidentně se nepoučil.

**Ve třetí kapitole** (3. *Zamyšlení nad křížovými cestami*, s. 45-47) autor předkládá své zamyšlení nad křížovou cestou. Vše korunuje větou: „*Je nepodstatné, zda Kristus byl nebo nebyl Božím synem, i jako obyčejný člověk nám svým příkladem ukazuje směr, sílu a vysokou obět, které byl schopen.*“ (s. 45) Zde autor dokazuje, jak se studium teologických předmětů, zoufale míjelo s jeho myšlením. Nemá přece Ježíšovo lidství onu hodnotu právě jen kvůli tomu, že byl i bohem a božím synem? Asi rozumím, co tím chtěl říci, ale měl použít zcela jiný slovník. Celá kapitola se opětovně nese v parenetickém stylu (co bychom měli, jak bychom měli...). Sympatické je, že zde výrazně podtrhuje roli žen v celém Ježíšově příběhu, resp. v rámci křížové cesty. To je možná největší klad této části práce.

**Ve čtvrté kapitole**, která je i závěrem (4. *Závěr*, s. 48) autor shrnuje svou metodu, strukturu a některé závěry. Tvrdí, zde, že „*cílem bakalářské práce bylo přiblížit a ucelit více problematiku křížových cest a propojit biblické texty, resp. jednotlivá vyjádření evangelíí se smyslem jednotlivých zastavení takovým, jaký ho vnímají procházející křesťané i nevěřící.*“ To by ovšem neměl být cíl bakalářské práce. Bakalářská práce je odborný text, který měl stanovit odbornou otázku, např. po spirituálním ukotvení zastavení křížové cesty v životě člověka 21. století. To autor v celku splnil v rámci 2. kapitoly, ale tato formulace v závěru není přesná, je hodně zavádějící. Této formulaci by také odpovídala zcela jiná metodologie práce. Autor by totiž podle měl vypracovat práci, kde využije metodologii sociologického dotazování. Z této formulace vyplývá, že autor pátral po emickém vnímání zastavení v křížové cestě. Následně by se mohl ptát na rozdílné pohledy křesťanů a jinověrců.

Snad až úsměvné pak je, že autor hovoří o tom, že sledoval jednotlivá zastavení vzhledem k „*k biblickým textům či doporučení Vatikánu.*“ Vatikánský stát má co říci bakalářské práci na UHK?

Také zde hovoří o symbolice „*Právě samotný obsah, respektive jeho symbolika je něco, co není snadno uchopitelné, pro každého může mít význam jiný detail či drobná nuance.*“ V celé práci jsem očekával nějaké teoretické uchopení tématu symbolu a – v úvodu autorem zmíněné – symbolické teologie, ale ani v závěru zde nic k této oblasti není. Symbol je tedy pro autora parafrází „*více významové*“ / „*význam to má pro všechny*“ / „*není jasný význam*“....

Práci považuji myšlenkově a obsahově za velmi slabou. Ovšem doporučuji ji k obhajobě.

### **III) Metoda práce (navržené hodnocení D)**

Součástí každého odborného textu, i bakalářské práce, by měla být zpráva o metodě. Autor se tohoto úkolu zhostil ve vlastní kapitole. To je ku prospěchu věci. Ovšem jak jsme již zmínili, metodologie je autorem uchopena zcela nedostatečně, nejasně, nepřesně. Navíc v závěru předkládá řadu protirečících metodologických otázek.

Bakalářskou práci i přesto považuji za obhajitelnou.

### **IV) Formální zpracování práce (navržené hodnocení E)**

Bakalářská práce je i z formálních hledisek slabá. Je zde řada nepřesností a nejasností. Především stran struktury a jednotlivých prvků.

- Do hlavního textu nevkládáme přímý odkaz na link, to vkládáme do pozn. pod čarou! (s. 14)
- V celé práci je výhradně očekávána konzistence formátování (stejný typ písma, stejná velikost, stejné řádkování). Autor však užívá mnoho různých formátů (viz např. podkapitoly 2.5.1. a dále)
- Proč na s. 18 je přehled jednotlivých zastavení v různé podobě (kurzívou či obyčejně)?
- Podobně i hlavní text nese více formátů (viz např. s. 24, 27-28, 32, 37, 44...)

- Je také vhodné udržet konsistentně stejné mezery mezi kapitoly, podkapitolami, autor to nerespektuje a má více rozměrů (viz např. s. 30, 32, 35, 38)
- Autor také přespříliš cituje sáhodlouhé biblické citace
- Seznam použité literatury čítá 15 položek (sic!), z toho dvě položky na weby; to je níže ne spodní hrana!

Autor těmito chybami dokazuje, že není zběhlý ve čtení nebo psaní odborného textu. Což je s podivem a asi bychom se na katedře měli zamyslet, zdali dálkoví studenti nemají mít za povinnost sepsat odborný text v průběhu studia, aby se tím naučili povinné pensum. I přesto doporučuji práci k obhajobě.

### **V) Stylistické a gramatické zpracování práce (navržené hodnocení C)**

Ze stylistických a gramatických hledisek je práce slabší, ovšem splňuje základní kritéria. Je zde řada překlepů, stylistických nedokonalostí, ale vše v podstatě v rozumné míře. Chybou celé práce je parenetický styl, který není vhodný pro bakalářskou práci. Popisných pasáží, argumentačních pasáží je zde opravdu velmi málo.

Práci ovšem doporučuji k obhajobě.

### **VI) Komunikace studenta a spolupráce s vedoucím práce (navržené hodnocení D)**

Psaní bakalářské práce je minimálně roční proces vzájemného setkávání, diskuzí, tříbení myšlenek, nalézání pokusů a omylů. Jde o výměnu mailů, společných setkání a konzultací. Společného hledání adekvátní literatury, sepisování první, druhé, třetí verze. Autor to časově více než prodloužil. Tuším, že téma má od roku 2021. Ovšem to neznamená, že by se mnou jakkoliv komunikoval, že by se ptal, radil... on se spíše připomínal, občasně poslal pár stránek, nakonec kompletní verzi, ale bez hlubších otázek.

Autor si sám vybral zvolené téma a chtěl jej psát ze spirituální teologie. Trochu nejistě jsem souhlasil. Vždyť jde o téma značně obtížné.

Práci mi v části autor poslal zprvu velmi brzy. Ovšem již tehdy byla kvalita práce velmi slabá, protože příliš parenetická, příliš kazatelská. Práci jsem autorovi velmi kriticky zhodnotil. Pak se mi autor několik měsíců, snad i let, neozval a až nyní, těsně před odevzdáním mi zaslal další verzi. Podotýkám, že autor vůbec nekomunikoval stran data odevzdání (sic!).

Začali jsme komunikovat a práci zpřesňovat především z formálních hledisek. Na obsahové úpravy jsem nerezignoval, jen autora upozornil na několik prvků.

Žel autor v mnoha těchto doporučeních (především formálního rázu) některé rady ignoroval a výsledná verze nesplňuje kritéria kladená na formální stránku bakalářské práce.

Z těchto důvodů považuji komunikaci a spolupráci s autorem práce za velmi slabou.

Ovšem doporučuji práci k obhajobě.

### **Souhrnné hodnocení:**

Předkládaná bakalářská práce je dle mého soudu tematicky velmi vhodná pro studovaný obor. Autor téma zpracoval velmi slabě s mnohými metodologickými chybami, strukturálními nepřesnostmi a myšlenkovými nesmyslnostmi. Práce není dokonalá, ale musím uznat, že je vlastně ucelená a poměrně kompaktní.

Jak jsem již napsal, aspirant si téma předkládané bakalářské práce vybral sám. Schopnost sepsat odborný text je klíčovým hodnocením studia na VŠ. Autor bakalářskou práci sepsal, sice velmi chybě, ale i přes řadu nedostatků ji považuji za obhajitelnou a doporučuji ji k obhajobě.

V Uhlířských Janovicích  
Dne 20. 5. 2024

Lukáš de la Vega Nosek